

Одним из основных вопросов в настоящем времени в ветеринарии является проблема получения высокой плодовитости и увеличения долголетия маток в животноводстве. В настоящее время в овцеводстве наблюдаем напряжение функциональных систем организма овец, которые работают на пике патологического состояния, которое способствует развитию новых заболеваний. Из-за нарушений в организме беременных животных, развивается синдром недостаточности фетоплаценты, который запускает изменения у плода/плодов в матке у матери.

В нашем исследовании в опытную группу беременных животных с признаками скрытого кетоза были включены овцы, у которых мы при изучении состава мочи обнаружили в моче кетоновые тела более 0,5 ммоль/л.

Нами было выявлено, что когда показатели кетоновых тел увеличиваются больше физиологических норм в 2,3 раза и то и показатели фракции — ацетоуксусная кислоты с ацетоном и β -оксималяной кислоты также увеличивается 5,9 и соответственно 1,5 раза, показатели буферных оснований снижаются до $18,41 \pm 1,53$ ммоль/л, показатели концентрации глюкозы у животных также понижаются до $2,25 \pm 0,16$ ммоль/л, а также уменьшение показателей коэффициента ацетоуксусная кислоты с ацетоном и β -оксималяной кислоты до $1,53 \pm 0,28$ говорит о том что нами исследованных беременных животных имеются изменения метаболизма в организме, что соответствует признакам скрытого кетоза.

Результаты наших исследований также показывают, что пропорциональность фракции исследованных кетоновых тел ВН к АсАс было понижено на 1,9:1 и эти данные мы учитываем как маркер жировой дистрофии печени, который не зависит от предела общих кетоновых тел в крови. Изменения в метаболизме организма у беременных животных нарушает функцию фетоплацентарного комплекса что приводит к стимуляции процесса метаболизма. Нами было подтверждено увеличение доли межпродуктов из кетодиенов и связывания триенов в крови беременных животных при скрытом кетозе на 1,75 раза.

Показатели малонового диальдегида при скрытом кетозе были в пределах $1,125 \pm 0,34$ мкмоль/л. Соответственно, маркеры метаболизма которые общепринято применяются в ветеринарии в диагностических целях у беременных животных при скрытом кетозе имеют различия тем что показывают малую чувствительность и имеют низкую специфичность в сравнении с данными систем перекисное окисление липидов и антиоксидантной защиты. В будущем результаты данных исследований надо принимать во внимание при исследованиях таких болезней как скрытый и клинический кетоз беременных животных как концепцию возникновения изменений функции перекисного окисления липидов – антиоксидантная защита при данной патологии метаболизма.

**ӘӨЖ 619:616.993:636.2:599.735.53 (574.1)
ҒТАХР 68.41.53**

Ищанова А. С., PhD, доцент м.а., <https://orcid.org/0000-0002-7344-5479>

«Жәңгір хан атындағы БҚАТУ» КеАҚ, Орал қаласы, Жәңгір хан көшесі, 51, 090009, Қазақстан, aiman_86is@mail.ru

Ертлеуова Б. О., PhD, доцент м.а., <https://orcid.org/0000-0003-1990-570X>

«Жәңгір хан атындағы БҚАТУ» КеАҚ, Орал қаласы, Жәңгір хан көшесі, 51, 090009, Қазақстан, vertleu87@bk.ru

Жубантаев И.Н., а/ш.ғ.к., қауымд. профессор, <https://orcid.org/0000-0002-9218-5414>

Батыс Қазақстан инновациялық-технологиялық университеті, Н.Назарбаев даңғылы, 208, Орал қаласы, Қазақстан Республикасы, zhubantayev@mail.ru

Ichshanova A. S., PhD, Acting Associate Professor, <https://orcid.org/0000-0002-7344-5479>
NJSC «West Kazakhstan Agrarian and Technical University named after Zhangir khan», Uralsk city, Zhangir Khan street 51, Kazakhstan, 090009 aiman_86is@mail.ru

Yertleuova B. O., Phd, Acting Associate Professor, <https://orcid.org/0000-0003-1990-570X>
NJSC «West Kazakhstan Agrarian and Technical University named after Zhangir khan», Uralsk city, Zhangir Khan street 51, Kazakhstan, 090009, yertleu87@bk.ru
Zhubantayev I. N., candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor.
<https://orcid.org/0000-0002-9218-5414>
Private Higher Professional Educational Institution West Kazakhstan innovative-technological university, Republic of Kazakhstan, Uralsk, Nursultan Nazarbayev av., 208, 090000, phone 8 (7112) 50-99-90, zhubantayev@mail.ru

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНДАҒЫ ІРІ ҚАРА МАЛ МЕН АҚБӨКЕНДЕР АРАСЫНДА ПАСТЕРЕЛЛЕЗДІҢ ТАРАЛУЫН ЭПИЗООТОЛОГИЯЛЫҚ БАҚЫЛАУ ЖӘНЕ ТАЛДАУ

EPIZOOTOLOGICAL CONTROL AND ANALYSIS OF THE SPREAD OF PASTEURELLOSIS IN CATTLE AND SAIGA IN THE WEST KAZAKHSTAN REGION

АННОТАЦИЯ

Пастереллез – *Pasteurella multocida* және *Pasteurella haemolytica* бактериялары салдарынан туындап, үй және жабайы жануарларын зақымдайтын жұқпалы ауру. Аталмыш жұқпалы ауру ауыл шаруашылығы жануарлары мен жабайы табиғат өкілдеріне үлкен қауіп төндіретін, сонымен бірге экономикалық шығынға ұшырататын індет болып табылады. Бұл микроорганизмдер көптеген жануарлардың ағзасында шартты-патогенді микрофлора ретінде тіршілік етеді. Стресс, дұрыс азықтандырмау, ветеринарлық-гигиеналық талаптарды уақытылы қадағаламау немесе басқа да қолайсыз жағдайлар кезінде бактериялар белсенділігін арттырып, септикалық процестерді, ісінулерді және өкпенің қабынуын тудырады.

Пастереллезбен барлық жабайы тұяқты жануарлар ауырады. Ауру маралдар, солтүстік бұғылары, ақбөкендер, бұлан, еліктер арасында жоғары өлім-жітім көрсеткішімен сипатталады [1].

Батыс Қазақстан облысы ақбөкендердің негізгі мекендейтін аймағы ретінде, олардың ауыл шаруашылығы жануарлармен тығыз байланыста болуына байланысты, нақтырақ айтатын болсақ, ортақ жайылымды пайдалану, ортақ су көздерін тұтыну есебінен эпизоотологиялық ошақтың өршуіне бірден бір себеп болып табылады.

Соған орай Батыс Қазақстан облысында ірі қара мал мен ақбөкендер арасында аталған аурудың жиі тіркелуіне байланысты, эпизоотологиялық жағдайды егжей-тегжейлі талдап, уақытылы эпизоотологиялық бақылау жүргізу індетті алдын алудың басты міндеті болып саналды.

Бұл мақалада Батыс Қазақстан облысы бойынша ірі қара малы мен ақбөкендер арасында пастереллез ауруы бойынша эпизоотологиялық жағдайына зерттеу жүргізілді.

ANNOTATION

Pasteurellosis is an infectious disease caused by the bacteria *Pasteurella multocida* and *Pasteurella haemolytica*, affecting both domestic and wild animals. It poses a serious threat to farm and wild animals and causes significant economic losses. These microorganisms are part of the opportunistic microflora of many animals. However, under the influence of stress factors, improper feeding, non-compliance with veterinary-hygienic norms and other unfavorable conditions, their activity increases, which can lead to septic processes, edema and pneumonia.

Pasteurellosis affects all wild ungulates. The disease is characterized by high mortality among roe deer, reindeer, saiga, moose and other species.

The West Kazakhstan region, being the main saiga habitat, is prone to epizootic outbreaks of the disease. The main reason for this is the close contact of saigas with farm animals, in particular the shared use of pastures and water sources.

Due to the frequent registration of pasteurellosis cases among cattle and saigas in West Kazakhstan Oblast, the main measures to prevent epidemics are a detailed analysis of the epidemiological situation and timely epidemiological surveillance.

The article discusses the epidemiological situation related to pasteurellosis of cattle and saigas in West Kazakhstan region.

Кілт сөздер: пастереллез, ақбөкен, ірі қара малы, эпизоотологиялық бақылау, эпизоотологиялық ошақ.

Key words: pasteurellosis, saiga, cattle, epizootic control, epizootic focus.

Кіріспе. Жануарлар арасында кеңінен таралған, мал шаруашылығына үлкен экономикалық зиян келтіретін және белгілі бір әлеуметтік маңызы бар жұқпалы аурулардың бірі – пастереллез ауруы болып табылады.

Ақбөкендер арасында пастереллез кеңінен таралған, бұл бірқатар авторлардың еңбектерімен, соның ішінде біздің зерттеулерімізбен де расталды [3-10].

Ақбөкендердің қырылуына пастереллалардың әсері туралы Н.С. Майканов және басқа да зерттеушілер өз жұмыстарында атап өтеді [2]. Ақбөкендердің өлекселерінен, топырақтан, судан және өсімдіктерден алынған зертханалық материалдардың ретроспективті талдауы көрсеткендей, жаппай эпизоотияларды тудыратын негізгі себеп – жұқпалы аурулар, соның ішінде – біріншілік және екіншілік формада кездесетін пастереллез ауруы.

Ақбөкендердің жаппай қырылуына әкелетін жұқпалы аурулардың дәлелденген қоздырғыштары қатарында *Pasteurella haemolytica*, *Pasteurella multocida*, анаэробты клостридиоз (*Clostridium perfringens*), Q-лихорадка (*Coxiella burnetti*) және тейлериоз (*Theileria annulata*) бар.

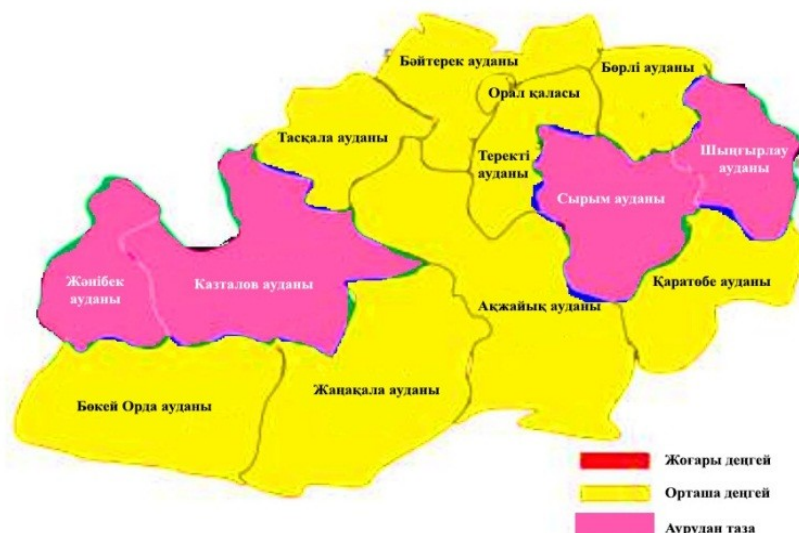
З.А. Латыпов және т.б. [11] 2021 жылғы пастереллездің эпизоотологиялық жағдайын зерттеді. Нәтижесінде Қазақстанның 4 облысында (Ақтөбе, Ақмола, Алматы және Шығыс Қазақстан) ірі қара мал арасында пастереллездің 6 ошағы анықталды. Әр облыста 1-2 эпизоотиялық ошақ тіркелді. Жалпы 1435 қан сарысу сынамасы зерттеліп, оның 192-сі оң нәтиже көрсетті (13,38%).

Республикамызда жануарлар арасында пастереллез ауруының (*Pasteurella multocida* қоздырғышы) кең таралуына бірқатар факторлар ықпал етеді: аурудың үй жануарларының басқа түрлері арасында айтарлықтай таралуы; жабайы жануарлар арасында бұл аурудың болуы; донорлық шаруашылықтардың эпизоотиялық жағдайын ескермей, мамандандырылған шаруашылықтарды жануарлармен қамтамасыз ету; эпизоотологиялық ерекшеліктерді жете бағаламау және осы аурудың нақты алдын алу шараларын жүргізудегі қателіктер [17].

Пастереллез қоздырғышының көзі жабайы жануарлар болған жағдайлар сипатталған. Осылайша, пастереллезбен ауырған ақбөкендер ауылшаруашылық жануарлары, соның ішінде ірі қара мал үшін пастереллез қоздырғышының көзі бола алады.

Әдеби мәліметтерді талдау нәтижелері көрсеткендей, ақбөкендердің жұқпалы аурулармен аурушандық мәселелері жеткілікті түрде зерттелмеген. Жұптұяқты жануарлардың аталған түрінде инфекциялық патологиялардың өзекті мәселелері бүгінгі күнге дейін толыққанды шешімін таппаған [12-16].

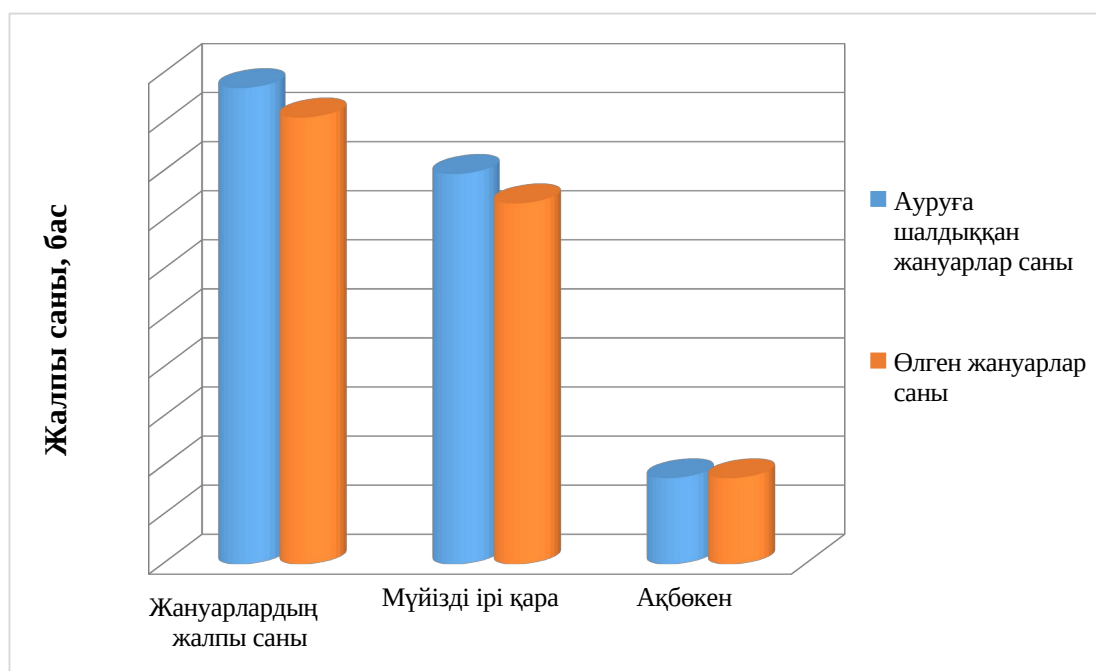
Осылайша, келтірілген деректер Батыс Қазақстан облысының аумағында пастереллез қоздырғышының үй және жабайы жануарлар арасында айналымда бар екенін және бұл індетті бақылау қажеттігін көрсетеді. Сонымен қатар, аурудың таралу деңгейіне байланысты облыс аумағын аймақтарға бөлу маңызды, бұл кейінгі талдау жүргізу және түзету шараларын қабылдау үшін қажет.



Сурет 2 - 2015-2023 жылдар аралығында жануарлар арасында пастереллез індетінің таралу дәрежесі бойынша Батыс Қазақстан облысының аумағын аудандастыру картасы

Орташа дәрежеге - Ақжайық, Бәйтерек, Бөкейорда, Бөрлі, Жаңақала, Қаратөбе, Тасқала, Теректі аудандары және Орал қаласы кіреді, онда соңғы 10 жылда 1-ден 4-ке дейінгі аралықта эпизоотиялық ошақтар тіркелген [3, б. 156].

Қалған 4 аудан – Қазталов, Жәнібек, Сырым, Шыңғырлау аудандары аурудан таза [11, б. 57]. Бұл ретте статистикалық деректерді талдау негізінде келесідей қорытынды жасалды (3-ші сурет).



Сурет 3 - 2019-2023 жылдары аралығында Батыс Қазақстан облысы бойынша жануарлардың пастереллезбен аурушаңдығының көрсеткіштері

3-ші суретті талдау нәтижесі көрсеткендей, БҚО-ның ауыл шаруашылығы басқармасының 2015-2023 жылдағы статистикалық деректері бойынша Батыс Қазақстан жағдайында ірі қара және ақбөкен арасында пастереллез ауруына шалдыққан жануарлар жалпы саны – 194, оның ішінде мүйізді ірі қара 82% (159 бас) және ақбөкендер 18 %-ды

(35 бас) құрайды. Ал ауру себебінен өлген жануарлардың жалпы саны – 182. Оның ішінде: мүйізді ірі қара 80,8% (147), ал ақбөкендер 19,2%-ды (35) құрады.

Қорытынды. Пастереллезге тән белгі эпизоотиялық ошақтардың стационарлылығы екенін айта кеткен жөн. Бұл індеттің стационарлылығы аудандарда пастереллатасымалдаушы ақбөкендердің болуымен де сақталады.

Ауа температурасының кенеттен өзгеруі, басқа ауа райы жағдайларының өзгеруі, күтіп-бағудың төмендеуі және нашар азықтандыру т.б. Пастереллатасымалдаушы болып табылатын жануарларда организмнің төзімділігі төмендейді және осы негізде организмде сақталатын шартты-патогенді пастереллалардың зардапты формаға ауысуы орын алады, аталмыш процесс пастереллездің дамуына әкеледі.

Батыс Қазақстан облысындағы ірі қара мал мен ақбөкендердің пастереллезін эпизоотологиялық зерттеу бұл ауру мал шаруашылығын дамытуға үлкен кедергі болып отырғанын айтуға мүмкіндік береді.

Пастереллез Батыс Қазақстан облысының ауыл шаруашылығы мен жабайы фаунасына айтарлықтай қауіп төндіреді. Эпизоотологиялық бақылаудың тиімділігі, уақытылы вакцинация және биологиялық қауіпсіздік шараларын сақтау инфекцияның таралуын барынша азайтуға көмектеседі. Сонымен қатар, болашақта ақбөкендер мен ірі қара малы арасындағы індеттің алдын алу үшін климаттық және экологиялық факторларды ескеретін кешенді зерттеулер жүргізу қажет.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Осипова Н.И. Пастереллез домашних и диких животных // Ветеринария. Реферативный журнал. – 2004. – № 1. – 231 с.
2. Майканов Н. С., Максотов Е. Р., Берденов М. Ж. [и др.] Факторы, лимитирующие численность степной антилопы (*Saiga tatarica*) Волго-Уральской популяции // Степи Северной Евразии: материалы девятого международного симпозиума. – Оренбург: Оренбургский государственный университет, 2021. – С. 517-520.
3. Абсатиров Г.Г., Ищанова А.С. Ретроспективный анализ массовой гибели и пути сохранения сайгаков в Казахстане Степи Северной Евразии: материалы VIII международного симпозиума/под научной редакцией академика РАН А.А. Чибилёва. – Оренбург: ИС УрО РАН, 2018. – 1181 с.
4. Айкимбаев М.А., Мартиневский И.Л., Алтухов А.А. и др. О случаях выделения пастереллезы от сайгаков в феврале-марте 1984 года в Уральской области // Известия Академии Наук Казахской ССР. - 1985. - № 4. - С. 39-41.
5. Аязбаев Т.З., Майканов Н.С., Рамазанова С.И. и др. Лабораторные исследования павших сайгаков (*Saiga tatarica*) Волго-Уральской популяции / // Экология носителей и переносчиков. Биологическая безопасность: тезисы Западно-Казахстанской региональной конференции. - Уральск. - 2016. - С. 84-85.
6. Сапанов М.К. Триггерный механизм возникновения пастереллезы у сайгаков в казахстане Вестник ЗКУ. - 2023. - № 2 (90). - С. 165-171.
7. Алиева А.Б. и др. Культурально-морфологические и биохимические свойства штаммов *Pasteurella multocida*, выделенных от крупного рогатого скота и сайги // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. - 2016. - № 9-3. - С. 414-417.
8. Копеев С.К. и др. Анализ причин гибели сайгаков // Вестник Кыргызского национального аграрного университета им. К.И. Скрябина. - 2021. - № 2 (56). - С. 78-87.
9. Орынбаев М.Б., Рыстаева Р.А., Керимбаев А.А., Копеев С.К., Коспанова М.Н., Кыдырбаев Ж.К. Случаи массовой гибели уральской популяции сайгаков в казахстане Актуальные вопросы ветеринарной биологии. - 2013. - № 1 (17). - С. 20-26.
10. Ищанова А.С., Таубаев У.Б., Монтаева Н.С. Молекулярно-генетическая идентификация *Pasteurella multocida* // Ғылым және білім. – 2023. - №3-1 (72). — Б. 223-230.

11. Латыпова З.А. Зонирование территории Республики Казахстан по степени распространения заболевания пастереллёзом среди крупного рогатого скота / З.А. Латыпова, А.М. Намет, Б.Ж. Исакулова, З.К. Буйенбаева, Р.А. Керимбаева // Микробиология и вирусология. – 2022. - №38. – С. 55-63.
12. Timoney J.F., Gillespie J.H., Scott F.W., Barlough J.E. The genus *Pasteurella*. In: Hagan and Bruner's Microbiology and Infectious Diseases of Domestic Animals, Comstock Publishing associates // Ithaca. - New York, 1988. – P. 104-116.
13. Davies R.L. Characterisation of bovine strains of *Pasteurella multocida* and comparison with isolates of avian, ovine and porcine origin / R.L. Davies, R. MacCorquodale, S. Reilly // Veterinary Microbiology. — 2004. — Vol. 99. — pp. 145–158.
14. Ewers C. Virulence genotype of *Pasteurella multocida* strains isolated from different hosts with various disease status / C. Ewers, A. Lubke-Becker, A. Bethe et al. // Veterinary Microbiology. — 2006. — Vol. 114. — P. 304–317.
15. Griffin D.M. Bacterial pathogens of the bovine respiratory disease complex / D.M. Griffin, M. Chengappa, J. Kuszak et al. // Veterinary Clinics of North America: Food Animal Practice. — 2010. — Vol. 26. — P. 381–394.
16. Crawshaw W.M. Field study of pneumonia in vaccinated cattle associated with incorrect vaccination and *Pasteurella multocida* infection / W.M. Crawshaw, G.L. Caldow // Veterinary Record. — 2015. — Vol.176. — P.434–438.
17. Таубаев У.Б., Киркимбаева Ж.С., Абсатиров Г. Г., Мурзабаев К. Е. Ищанова А.С. Изучение пастереллоносительства у сайгаков в Западно-Казахстанской области / Ученые записки Казанской государственной академии ветеринарной медицины им. Н. Э. Баумана. - 2016. - Т. 226, № 2.- С.151-154.

REFERENCES

1. Osipova N.I. Pasteurellosis Of Domestic And Wild Animals // Veterinary Medicine. Abstract Journal. – 2004. – № 1. – 231 C.
2. Maikanov N. S., Maksotov E. R., Berdenov M. J. [Et Al.] Factors Limiting The Abundance Of Steppe Antelope (Saiga Tatarica) Volga-Ural Population // Steppes Of Northern Eurasia : Proceedings Of The Ninth International Symposium. Orenburg: Orenburg State University, 2021. Pp. 517-520.
3. Absatirov G.G., Ishchanova A.S. A Retrospective Analysis Of The Mass Death And Conservation Of Saiga Antelopes In Kazakhstan In The Steppes Of Northern Eurasia: Proceedings Of The Viii International Symposium/Edited By Academician Of The Russian Academy Of Sciences A.A. Chibilev. Orenburg: Institute Of The Ural Branch Of The Russian Academy Of Sciences, 2018. 1181 P.
4. Aikimbaev M.A., Martinevsky I.L., Altukhov A.A. And Others. On Cases Of Isolation Of Pasteurellosis From Saigas In February-March 1984 In The Ural Region // Proceedings Of The Academy Of Sciences Of The Kazakh Ssr, 1985, No. 4, Pp. 39-41.
5. Ayazbaev T.Z., Maikanov N.S., Ramazanov S.I. And Others. Laboratory Studies Of Fallen Saiga Antelopes (Saiga Tatarica) Volga-Ural Population / // Ecology Of Carriers And Vectors. Biological Safety: Abstracts Of The West Kazakhstan Regional Conference. Uralsk, 2016, Pp. 84-85.
6. Sapanov M.K. Trigger Mechanism Of Pasteurellosis In Saigas In Kazakhstan Bulletin Of The Zku. - 2023. - № 2 (90). - Pp. 165-171.
7. Alieva A.B. And Others. Cultural, Morphological And Biochemical Properties Of *Pasteurella multocida* Strains Isolated From Cattle And Saiga // International Journal Of Applied And Fundamental Research. - 2016. - No. 9-3. - Pp. 414-417.
8. Kopeev S.K. Et Al. Analysis Of The Causes Of Death Of Saigas // Bulletin Of The Kyrgyz National Agrarian University Named After K.I. Scriabin. - 2021. - № 2 (56). - Pp. 78-87.

9. Orynbaev M.B., Rystaeva R.A., Kerimbaev A.A., Kopeev S.K., Kospanova M.N., Kydyrbaev Zh.K. Cases Of Mass Death Of The Ural Saiga Population In Kazakhstan Current Issues Of Veterinary Biology. - 2013. - № 1 (17). - Pp. 20-26.
10. Ishchanova A.S., Taubaev U.B., Montaeva N.S. Molecular Genetic Identification Of *Pasteurella Multocida* // Gylym Zhane Bilim. – 2023. - №3-1 (72). -- B. 223-230.
11. Latypova Z.A. Zoning Of The Territory Of The Republic Of Kazakhstan According To The Degree Of Spread Of Pasteurellosis Among Cattle / Z.A. Latypova, A.M. Namet, B.J. Isakulova, Z.K. Buyenbayeva, R.A. Kerimbayeva // Microbiology And Virology. – 2022. - No. 38. – Pp. 55-63.
12. Timoney J.F., Gillespie J.H., Scott F.W., Barlough J.E. The Genus *Pasteurella*. In: Hagan And Bruner's Microbiology And Infectious Diseases Of Domestic Animals, Comstock Publishing Associates // Ithaca. - New York, 1988. – P. 104-116.
13. Davies R.L. Characterisation Of Bovine Strains Of *Pasteurella Multocida* And Comparison With Isolates Of Avian, Ovine And Porcine Origin / R.L. Davies, R. Maccorquodale, S. Reilly // Veterinary Microbiology. — 2004. — Vol. 99. — Pp. 145-158.
14. Ewers C. Virulence Genotype Of *Pasteurella Multocida* Strains Isolated From Different Hosts With Various Disease Status / C. Ewers, A. Lubke-Becker, A. Bethe Et Al. // Veterinary Microbiology. - 2006. — Vol. 114. — P. 304-317.
15. Griffin D.M. Bacterial Pathogens Of The Bovine Respiratory Disease Complex / D.M. Griffin, M. Chengappa, J. Kuszak Et Al. // Veterinary Clinics Of North America: Food Animal Practice. — 2010. — Vol. 26. — Pp. 381-394.
16. Crawshaw W.M. Field Study Of Pneumonia In Vaccinated Cattle Associated With Incorrect Vaccination And *Pasteurella Multocida* Infection / W.M. Crawshaw, G.L. Caldow // Veterinary Record. — 2015. — Vol.176. — Pp.434-438.
17. Taubaev U.B., Kirkimbayeva Zh.S., Absatirov G. G., Murzabaev K. E. Ishchanova A.S. The Study Of Pasteurel Bearing Among Saigas In The West Kazakhstan Region / Scientific Notes Of The Kazan State Academy Of Veterinary Medicine Named After N. E. Bauman. - 2016. - Vol. 226, No. 2.- Pp.151-154.

РЕЗЮМЕ

Пастереллез — инфекционное заболевание, вызываемое бактериями *Pasteurella multocida* и *Pasteurella haemolytica*, поражающее как домашних, так и диких животных. Оно представляет серьезную угрозу для сельскохозяйственных и диких животных, а также наносит значительный экономический ущерб. Эти микроорганизмы являются частью условно-патогенной микрофлоры многих животных. Однако под воздействием стрессовых факторов, неправильного кормления, несоблюдения ветеринарно-гигиенических норм и других неблагоприятных условий их активность усиливается, что может привести к септическим процессам, отёкам и воспалению лёгких.

Пастереллёз поражает всех диких копытных животных. Заболевание характеризуется высокой смертностью среди косуль, северных оленей, сайгаков, лосей и других видов.

Западно-Казахстанская область, являясь основным местом обитания сайгаков, подвержена эпизоотическим вспышкам заболевания. Основной причиной этого является тесный контакт сайгаков с сельскохозяйственными животными, в частности совместное использование пастбищ и водоемов.

В связи с частой регистрацией случаев пастереллеза среди крупного рогатого скота и сайгаков в Западно-Казахстанской области, основными мерами профилактики эпидемий являются детальный анализ эпизоотологической ситуации и своевременный эпидемиологический надзор.

В статье рассматривается эпидемиологическая ситуация, связанная с пастереллезом крупного рогатого скота и сайгаков в Западно-Казахстанской области.